creative potential is possible in the introduction to the educational process of innovative educational technologies.

The practical significance of the study is observed in the developed technology in the classes of Biophysics in particular advanced learning technologies that have been approved contribute to the formation of competencies and stimulate creative activity.

So, a type of training that is aimed at the formation of productive creative medical student is developing education.

Another type of training aimed at activating the creative abilities is problem-based learning, the main aim of which is also all-round development of cognitive abilities of the students.

Recently, higher educational institutions have begun to use such following creative teaching methods aimed at activating creativity, as «case method», «brainstorming», educational games and others.

«Case method» is based on the description of the real problem, which is related to the future students profession and participants of discussion make recommendations for the solving that encourages the students to develop problem-search activity.

Another type of training that we believe would be used to train medica students to enhance creative abilities is educational entertainment.

Further research needs to explore the usage of the features of the technology developed in other disciplines of natural sciences, which the students learn at the higher medical educational institution.

***Key words**: creativity, a problem, a problem situation, a course of biophysics, contradictions, competence, case method, cognitive games, developing education.*

УДК: 378.147.001.76

С. І. Мединська
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ-ПРЕДМЕТНИКІВ ВНЗ ДО ПОДАЛЬШОЇ УЧАСТІ В МІЖНАРОДНИХ ПРОЕКТАХ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

У статті розглядаються питання ефективної іншомовної підготовки викладачів фахових дисциплін вищих навчальних закладів України економічного профілю для участі в міжнародних проектах в умовах інноваційного розвитку освітнього простору. Розглянуто особливості підходу дорослих до вивчення іноземної мови, їх переваги й обмежувальні фактори, оптимальні умови для занурення в мовне середовище. Проаналізовано існуючі підходи до навчання іноземної мови майбутніх фахівців із метою розробки методологічних засад для навчання викладачів, тобто досвідчених фахівців, з урахуванням психологічних, соціальних і лінгвістичних факторів. Запропоновано оптимальну організацію навчального процесу на базі зарубіжних навчально-методичних матеріалів з урахуванням специфіки оцінювання та контролю даної категорії слухачів.

***Ключові слова**: мовна та мовленнєва компетенція, психолінгвістичні фактори, освіта дорослих, андрагогіка, ділова гра, кейс (конкретне дослідження), мовна підготовка фахівців, занурення, соціально-комунікативні вміння, інноваційний розвиток освітнього простору.*

Постановка проблеми. Актуальні проблеми сучасності у сфері освітніх послуг і відповідні зміни у вимогах до кваліфікованих педагогічних працівників, зокрема у вищих навчальних закладах, піднімають питання інтенсивної мовної підготовки викладачів ВНЗ для підвищення рівня їх компетентності в міжнародному просторі наукової думки.

Доступ до інформації та досягнень всесвітньої науки завдяки технологіям надають додаткових конкурентних переваг тим викладачам, які мають достатній рівень іншомовної компетенції не лише для отримання інформації для подальшого опрацювання та впровадження в навчальний процес, а й для генерування й обміну ідеями та науковими надбаннями на професійному рівні за рахунок участі в міжнародних наукових конференціях, симпозіумах, форумах, семінарах тощо.

Усе більшого розповсюдження також набувають міжнародні програми та проекти із співпраці університетів України із зарубіжними навчальними закладами із залученням українських фахівців до викладання навчальних дисциплін іноземною мовою, найчастіше англійською, що є на даному етапі розвитку суспільства міжнародною мовою комунікації у сфері науки, бізнесу й технологій.

Усі вище зазначені інновації в освітянській сфері є передумовою посиленого інтересу викладачів ВНЗ до вивчення ділової англійської мови (Business English) та англійської мови професійного спрямування (English for Specific Purposes), і ця мовна підготовка фахівців потребує дослідження теоретичних засад і методичних аспектів для визначення найбільш оптимальних та ефективних підходів для реалізації поставлених завдань.

Аналіз актуальних досліджень. Проблемою вивчення особливостей підходу до навчання та мовної підготовки дорослих займалися С. Вершловський, Т. Григор'єва, К. Магрламова, А. Мітіна та ін. Проблеми професійної підготовки фахівців економічного профілю досліджувались у працях Л. М. Дибкової, Г. О. Копил, Н. М. Самарук, Є. А. Іванченко, М. М. Авраменко, О. І. Літікової та ін. Психолінгвістичні, лінгвістичні та методичні проблеми формування іншомовної компетенції відображені в працях таких науковців, як Л. Бахман, І. Бутницький, І. Зимня, З. Коннова, О. Кучеренко, О. Леонтьєв, І. Мегалова, Л. Шевчик та ін. Певні аспекти професійної підготовки економістів також досліджували вчені В. Бобров, Р. Гришкова, В. Євтушевський, І. Каленюк, Ю. Каніщенко, Г. Ковальчук та Ю. Ніколенко.

Незважаючи на всі наявні здобутки науковців у вирішенні питання навчання дорослих (андрагогіці) та мовної підготовки майбутніх фахівців, тобто студентів, проблема мовної підготовки досвідчених фахівців для подальшої професійної діяльності не достатньо досліджена й вимагає термінової розробки теоретичної та методологічної бази.

Метою статті є аналіз особливостей навчання іноземних мов дорослих і розробка методологічних засад для навчання викладачів-

предметників, тобто досвідчених фахівців, у вищих навчальних закладах негуманітарного, зокрема економічного, профілю з урахуванням існуючих підходів до навчання майбутніх фахівців.

Для досягнення поставленої мети використовувалися такі **методи дослідження**: критичний (теоретичний) аналіз наукової педагогічної, психологічної та методичної літератури, а також наукове спостереження, тестування, методичний експеримент, аналіз і синтез.

Виклад основного матеріалу. Ефективність навчання іноземної мови залежить від різних чинників, серед яких можна назвати вікові особливості та індивідуальні здібності студента, відповідність підібраного підходу до викладання, продуктивність і комфортність роботи в навчальній групі, наявність внутрішньої мотивації та сприятливого психологічного клімату та ін. Комбінація найбільш оптимальних факторів призводить до високих результатів і ефективного оволодіння мовою, проте для цього необхідно враховувати певні психологічні та педагогічні фактори.

Вивчення іноземної мови дитиною є природним процесом, що не викликає труднощів за умови постійного контакту з іншомовним середовищем (це стосується лише усного мовлення), проте для дорослих іноземна мова може стати перешкодою до бажаного кар'єрного зросту чи досягнення мети, оскільки процес опанування іноземною мовою (так званий «second language acquisition») для них є неприродним і вимагає певних зусиль для досягнення позитивних результатів.

Деякі вчені, зокрема американський психолінгвіст Ерік Леннеберг, пов'язують ці зміни у сприйнятті іноземної мови зі змінами мозкових процесів, їх зрілістю та проводять певну межу, що визначається пубертатним періодом, після якої здатність сприймання іноземної мови природним шляхом, як рідної, поступово знижується. При цьому шанси вивчити іноземну мову в дорослому віці до рівня носія мови та позбутися акценту практично дорівнюються нулю, за винятком окремих унікальних випадків. На цьому етапі здібність до вивчення мов починає розглядатися як талант нарівні з музичним і художнім хистом [1].

Складовими успіху вивчення ділової англійської мови в дорослому віці є бажання вивчити мову та наполегливість; здібності до вивчення мови та закладений фундамент із загальної англійської мови (не нижче рівня Pre-Intermediate), оскільки чим вищий стартовий рівень, тим кращих результатів можна досягнути; музичний слух і здатність до звукових імітацій, необхідні для мінімізації акценту; психологічна комфортність навчальної групи та її сумісність із викладачем; наявний постійний інтерес до вивчення мови й саморозвитку; навчально-методичний комплекс, що відповідає потребам конкретної групи тощо.

Ураховуючи все вище зазначене, можна зробити висновок, що завдання навчання іноземної мови викладачів-предметників для подальшої

участі в англомовних програмах, що передбачають викладання дисциплін англійською мовою в Україні та поза її межами, є неабияким викликом для фахівців з англійської мови, які мають забезпечити цю мовну підготовку.

До переваг слухачів курсів підвищення мовної та мовленнєвої компетенції, тобто досвідчених фахівців, можна віднести такі фактори:

- високий рівень внутрішньої мотивації та амбіційність;
- високий рівень інтелектуального розвитку та професійність у фаховій галузі;
- систематичний підхід до отримання й опрацювання інформації;
- високий рівень відповідальності, наполегливості та працездатності;
- наявність певного вхідного рівня мовної компетенції (як результат підготовки до здачі кандидатського екзамену з іноземної мови);
- добре розвинена пам'ять та аналітичні здібності.

Проте можна визначити певні психологічні фактори, що заважають під час вивчення іноземної мови, особливо на початковому етапі:

- високі вимоги до себе та самокритичність;
- постійні намагання сприймати іноземну мову крізь призму рідної, пошук граматичних і лексичних аналогів, що призводить до перекладу конструкцій рідної мови на іноземну з втратою мовної ідентичності;
- страх робити помилки, що створює бар'єр у комунікації;
- нерівномірність рівня мовної компетенції різних навичок (як правило, навички читання вищі, ніж навички говоріння, письма та аудіювання);
- тиск авторитетності певних слухачів у випадку неоднорідності групи, що викликає складнощі під час роботи в парах, групах, у рольових і ділових іграх тощо.

Порівнюючи два базові підходи до викладання іноземної мови для дорослих, а саме аудіо-лінгвальний і природний [1], слід зазначити безумовні переваги другого, який намагається створити середовище для опанування іноземною мовою подібно дитячому сприйняттю, з використанням бізнес реалій, ділових ігор і кейсів, «зануривши» слухачів у природну мовну атмосферу без використання рідної мови. Використання ж рідної мови доцільно лише під час пояснення граматичного матеріалу та перекладі текстів фахової тематики для розширення словникового запасу.

У практиці навчання іноземної мови у ВНЗ нефілологічного спрямування також варто застосовувати елементи різних педагогічних систем, що дозволяють успішно здолати психологічний і лінгвокультурний бар'єри в ситуаціях ділового спілкування іноземною мовою та сприяють формуванню комунікативної компетентності фахівців. Серед них можна виділити інтенсивні методики, метод проектів, модульну організацію процесу навчання, комунікативно-орієнтоване навчання, метод занурення та особистісно-орієнтоване навчання іноземної мови.

Викладання англійської мови для фахівців ВНЗ має на меті комплекс завдань, включаючи як підвищення мовної та мовленнєвої компетенції, так і певні когнітивні та психологічні задачі, оскільки після проходження даного курсу викладачі повинні проводити лекції та семінари англійською мовою на основі ними запропонованого навчально-методичного комплексу з підтриманням діалогу зі студентами, що передбачає пошук і аналіз англомовних матеріалів наукового й публіцистичного стилів, участь у міжнародних конференціях із доповідями, проведення презентацій, листування зі студентами й науковцями з інших країн тощо. Отже, постає питання створення сприятливої атмосфери для іншомовної комунікації, максимально наближеної до життєвих реалій, пов'язаних не лише з фаховою тематикою, але й міжкультурною комунікацією та соціолінгвістичним простором, а також організації та структури навчального процесу.

Ураховуючи завдання, встановлені строки виконання та специфіку навчальної групи, можна зробити висновок, що курс ділової англійської мови є найбільш доцільним для досягнення поставленої мети, оскільки охоплює різну фахову (загальноекономічну) тематику, закладаючи фундамент для подальших самостійних досліджень, охоплюючи базовий лексичний запас, основні граматичні розділи й удосконалення всіх мовленнєвих навичок (говоріння, аудіювання, читання та письма) та необхідних соціально-комунікативних умінь (проведення переговорів, презентацій, телефонних розмов, підтримання бесіди, участь у зустрічах, листування, розв'язування проблемних ситуацій, описування статистичних даних тощо).

Проаналізувавши весь широкий спектр зарубіжних підручників із ділової іноземної мови й ураховуючи необхідність об'єктивного визначення результатів за допомогою неупереджених екзаменаторів, що пов'язано з неможливістю застосування класичної системи оцінювання в балах через питання субординації та професійної етичності, можна визначити найбільш ефективний комплекс серед існуючих, а саме підручники для підготовки до здачі міжнародного екзамену BEC [3], які мають варіативність від нижче середнього до просунутого рівня залежно від стартового рівня мовної та мовленнєвої компетенції слухачів і можуть розглядатися як базовий комплект для навчання. У якості допоміжних матеріалів доцільно застосовувати підручники з граматики на основі бізнес лексики [4; 5], підручники для розвитку й удосконалення лексичних навичок [6; 7], а також збірки ділових і рольових ігор.

Нерівномірність стартового рівня мовної та мовленнєвої компетенції слухачів вимагає інноваційного підходу до організації та структури занять за певною темою, оскільки традиційний однорівневий підхід не є ефективним, навіть за умови націленості на середній домінуючий рівень у групі. Тема, що вивчається протягом 4–6 занять, має охоплювати рівень нижче середнього на першому етапі з поступовим переходом на середній рівень або вище

середнього на останніх заняттях теми із закріпленням лексичних і граматичних навичок за допомогою кейсів або ділових ігор. Такий підхід дає можливість розвивати, актуалізувати й удосконалювати навички одночасно, що відповідає вимогам та інтересам кожного слухача групи та дозволяє групі в цілому вийти на однаковий (від нижче середнього до вище середнього) рівень по закінченню терміну навчання (1 рік) і продовжити вивчення англійської мови на рівні вище середнього та просунутому [2].

Особливу увагу потрібно приділяти застосуванню мови для вирішення практичних питань і проблем, які можуть бути актуальними саме для викладачів, виходячи за межі суто ділової іноземної мови, зокрема зустріч і спілкування на науковій конференції, проведення міні-лекцій із подальшим обговоренням, де один слухач виступає в ролі викладача, а інші виконують роль студента, що формує вміння як ставити питання на професійному рівні, так і відповідати на них із використанням різних мовних кліше, вести дискусію, наводити приклади, ставити риторичні запитання тощо.

Ефективним є також застосування різних кейсів, що базуються на реальних прикладах із ділової практики, оскільки вони вдосконалюють навички читання при ознайомленні з інформацією про компанію та сутність проблеми, говоріння при подальшому обговоренні проблеми та прийнятті остаточного рішення для її розв’язання, аудіювання при ознайомленні з порадами чи рекомендаціями консультанта щодо цієї ситуації та письма у вигляді листа, звіту тощо для узагальнення висновків і плану дії щодо конкретного об’єкту дослідження. Кейс наприкінці кожної теми дає можливість слухачам продемонструвати набуті вміння й навички в межах вивченої тематики та застосувати на практиці професійні знання, використовуючи англійську мову як інструмент для передачі власних ідей, що і є кінцевою метою кожного слухача курсу.

Окремим питанням, що вимагає особливого підходу в навчанні іноземної мови викладачів-предметників, є оцінювання та контроль отриманих навичок і вмінь. Традиційна система за допомогою балів чи оцінок не є доцільною, оскільки порушує правила професійної етики та субординації, а отже є неефективною. Відсутність оцінок, з одного боку, не дає можливості застосовувати цю систему як фактор мотивації, проте з іншого боку, прибирає бар’єр до взаєморозуміння та нездорову конкуренцію між слухачами. Оцінювання є важливим елементом навчального процесу, без якого мотивація буде знижуватися, тому варто застосувати альтернативні варіанти, а саме:

- словесні заохочення на занятті з боку викладача іноземної мови та інших слухачів;
- регулярне проведення тестів за форматом екзамену BEC з підрахунком відсотка правильно виконаних завдань без трансформування

у відповідну букву (A-F), акцентуючи увагу на прогресі під час виконання наступних тестів чи окремих частин тесту;

- самооцінювання під час виконання домашніх завдань;
- акцентування на досягнутому й отриманих уміннях на рівні групи та індивідуально.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Міжнародні проекти за участю українських науковців і викладачів з фаху набувають усе більшої ваги у процесі створення інноваційного конкурентоспроможного освітнього простору, тому питання ефективного інтенсивного навчання іноземної мови викладачів-предметників є актуальним і вимагає подальших наукових досліджень для створення достатньої методичної бази для досягнення оптимальних результатів із мінімальними матеріальними та часовими витратами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Linguistics 201: Language Learning by Adults (the so-called «second language acquisition») [Електронний ресурс]. − Режим доступу : http://pandora.cii.wwu.edu/vajda/ling201/test4materials/secondlangacquisition.htm

2. MacKenzie Ian. English for Business Studies. A Course for Business Studies and economics Students / Ian MacKenzie. – Cambridge University Press, 2010. – 191 p.

3. Whitby Norman. Business Benchmark. Pre-intermediate to Intermediate Business Preliminary / Norman Whitby. − Cambridge University Press, 2013. – 208 p.

4. Emmerson Paul. Business Grammar Builder / Paul Emmerson. − Macmillan Publishers Limited, 2006. – 274 p.

5. Emmerson Paul. Essential Business Grammar Builder / Paul Emmerson. − Macmillan Publishers Limited, 2006. – 176 p.

6. Emmerson Paul. Business Vocabulary Builder / Paul Emmerson. − Macmillan Publishers Limited, 2009. – 178 p.

7. Emmerson Paul. Essential Business Vocabulary Builder / Paul Emmerson. − Macmillan Publishers Limited, 2011. – 178 p.

8. Авраменко М. М. Іноземна мова як засіб формування професійної компетентності майбутніх економістів / М. М. Авраменко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2009. – Вип. 132. – С. 393–397.

9. Дибкова Л. М. Індивідуальний підхід у формуванні професійної компетентності майбутніх економістів : автореф. дис. … канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Л. М. Дибкова. – К., 2006. – 18 с.

10. Дудікова Л. Сучасні підходи викладання іноземних мов на нефілологічних спеціальностях вищих навчальних закладів [Електронний ресурс] / Л. Дудікова // Український науковий журнал «Освіта регіону». – 2013. – № 1. – Режим доступу : http://social-science.com.ua/article/1021.

11. Магрламова К. Г. Освіта дорослих: навчання дорослих іноземної мови [Електронний ресурс] / К. Г. Маргламова. − Режим доступу : www.rusnauka.com/30_OINXXI_2013/.../5_146686.doc.htm.

12. Самарук Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів [Електронний ресурс] / Н. М. Самарук // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України – 2011. – № 2. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/ Vnadps/2011_2/zmist.html.

РЕЗЮМЕ

Мединская С. И. Теоретические основы и методические аспекты подготовки по иностранному языку преподавателей-предметников вузов для дальнейшего участия в международных проектах в условиях инновационного развития образовательной сферы.

В статье рассматриваются вопросы эффективной подготовки по иностранному языку преподавателей профессиональных дисциплин в высших учебных учреждениях Украины экономического профиля для участия в международных проектах в условиях инновационного развития образовательной сферы. Рассмотрены особенности подхода взрослых к изучению иностранного языка, их преимущества и ограничивающие факторы, оптимальные условия для погружения в языковую среду. Проанализированы существующие подходы к обучению иностранному языку будущих специалистов с целью разработки методологических основ для обучения преподавателей, то есть опытных специалистов, с учётом психологических, социальных и лингвистических факторов. Предложена оптимальная организация учебного процесса на основе зарубежных учебно-методических материалов с учётом специфики оценивания и контроля данной категории слушателей.

***Ключевые слова**: языковая и речевая компетенция, психолингвистические факторы, образование взрослых, андрагогика, деловая игра, кейс (конкретное исследование), языковая подготовка специалистов, погружение, социально-коммуникативные умения, инновационное развитие образовательной сферы.*

SUMMARY

Medynska S. Theoretical bases and methodological aspects of foreign language training for lecturers of subjects at higher educational institutions for their further participation in the international projects under the conditions of innovative development of educational sphere.

The article deals with the issues of effective foreign language training of the lecturers teaching the core subjects at higher educational institutions of economic specialization in Ukraine for their further participation in the international scientific and educational projects under the conditions of innovative development of educational opportunities. To achieve the objective of analyzing the peculiarities of the adult approach to foreign language learning and providing methodological principles for foreign language training such research methods as critical analysis of scientific pedagogical and psychological publications, scientific observation, testing, methodical experiment as well as analysis and synthesis are used.

The peculiarities of the adult approach to foreign language learning («second language acquisition»), its strengths and constraints as well as optimal conditions of immersion in the foreign language environment are considered. The existing methods and approaches to teaching foreign languages applied to would-be experts in a particular sphere are analyzed so that the methodological principles for teaching lecturers, i.e. experienced and highly qualified experts, are formulated taking into consideration the psychological, social and linguistic factors among whichthere should be mentioned rich teaching experience, proneness to perfectionism, constant linguistic comparative analysis, lack of given information in case studies for making economically grounded decisions and solving the problem, priority of authority.

Optimal organization of the teaching process based on the foreign educational resources taking into account specifics of assessment and testing of the specified category of the students including impossibility of applying the traditional system of grades due to its educational limitations, professional ethics and a system of subordination is offered. Since the international projects with the Ukrainian scientists and lecturers participating in them are getting increasingly common in the process of innovative development of the educational sphere this direction involves intensive learning English as a language of international

communication and requires particular attention to creating and pursuing specific teaching strategies and cost-effective approaches which need further methodological development.

***Key words**: language competence, the psycholinguistic factors, language learning by adults, andragogy, a role play, a case study, language training, immersion, social and communication skills, innovative development of education.*